

Magnituda plejade i kompetencije

U novinarstvu vrijedi jednostavno pravilo: želite li imati mnogo čitatelja, morate ih privući, a privući ćete ih onime što se najbolje vidi – naslovom. O bombastičnosti naslova u hrvatskome medijskom prostoru dosta se pisalo i govorilo, a poseban je problem kad u naslovu stoji jedno, a u tekstu nešto posve drugo. No, to se tiče novinarske etike, a ne jezikoslovlja. Jezikoslovci se novinama bave proučavajući novinski stil te analizirajući tekstove i pogreške u njima. Sve se češće jezikoslovci bave i činjeničnim pogreškama prouzročenim neznanjem i nestručnošću osoba koje pišu u novinama, a na težini nastoje dobiti uporabom stranih riječi kojima ne znaju značenje. Mnoštvo pogrešaka nastaje i zbog nedovoljnoga poznavanja engleskoga jezika s kojega se danas uglavnom prevodi. Nužno je, međutim, upozoriti na to da pogreške, bile one jezične ili činjenične, nisu i ne mogu biti odlika nijednoga funkcionalnog stila, pa tako ni novinskoga. Stoga njihova pojava svjedoči o neznanju ili barem neobaviještenosti osobe koja u novinama piše i zato se pogreške nikako ne mogu smatrati slobodom stilskoga izbora.

Pogreške, bile one jezične ili činjenične, nisu i ne mogu biti odlika nijednoga funkcionalnog stila, pa tako ni novinskoga.

Naslov ove lektorske bilješke posve je besmislen, premda je sintaktički pravilan. Nadahnut je nepravilnom uporabom riječi *magnituda*, *plejada* i *kompetencija* u pojedinim novinskim napisima. Premda su ih autori ili urednici upotrijebili misleći da će njima izazvati bolji dojam u čitatelja, zapravo su pogriješili. Jednojezični rječnici hrvatskoga jezika ne

donose značenja u kojima su spomenute riječi upotrijebljene. Najprije nekoliko spornih primjera uporabe riječi *magnituda* u novinskim naslovima:

- Mediji zatečeni *magnitudom* iskazanoga nezadovoljstva i destrukcije
- Novi izvještaj WHO-a otkriva *magnitudu* očaja u Grčkoj
- Satelitske snimke otkrivaju pravu *magnitudu* nasilja u gradu Meiktili.

Riječ *magnituda* znači 'mjera za energiju potresa oslobođenu u obliku elastičnih valova mjerenu u stupnjevima Richterove ljestvice' i 'mjera sjaja zvijezde', a upotrebljava se u geofizici i astronomiji. U navedenim naslovima njezina je uporaba posve neprimjerena, a jednostavno se može zamijeniti riječima *opseg*, *razmjer*, *snaga*, *količina* ili *dubina*:

- Mediji zatečeni *opsegom/razmjerima/snagom/količinom* iskazanoga nezadovoljstva i destrukcije

- Novi izvještaj WHO-a otkriva *opseg/razmjere/dubinu* očaja u Grčkoj
- Satelitske snimke otkrivaju *opseg/razmjere* nasilja u gradu Meiktili.

Nesumnjivo je da naslovi u kojima su donesene zamjene za riječ *magnituda* ne zvuče senzacionalistički, ali daju pravu informaciju, a riječi upotrijebljene u njima imaju potvrđena, jasna značenja. Riječ *magnituda* pravilno je upotrijebljena u primjeru poput *Potres magnitude 6,9 stupnjeva pogodio južni Peru*.

Riječ *plejada*, pisana malim slovom, znači 'skupina osoba povezanih zajedničkim pogledima, zadacima i djelovanjem'. Stoga u sljedećim naslovima ona nije pravilno upotrijebljena:

- Noviteti na pisti, a u prvim redovima cijela *plejada* tračeva
- Kapari upotpunjuju mediteransku *plejadu* okusa
- Strategija mora nuditi široku *plejadu* rješenja za rastući problem beskućništva u Europskoj uniji.

Navedeni bi naslovi mogli glasiti:

- Noviteti na pisti, a u prvim redovima *mnoštvo* tračeva / *mnogobrojni* tračevi
- Kapari upotpunjuju mediteransku *paletu/raskoš/raznovrsnost* / mediteransko *bogatstvo* okusa
- Strategija mora nuditi *mnoštvo* / *velik broj* / *mnogobrojna* rješenja za rastući problem beskućništva u Europskoj uniji.

Pravilno je, međutim, kad se riječ *plejada* upotrijebi u naslovima kao što su *Iggy Pop predvodi plejadu zvijezda na festivalu* ili *Novi Brešanov roman s plejadom živopisnih likova*.

Na kraju upozoravamo i na razliku između riječi *kompetencija* i *kompeticija*. Značenje riječi *kompetencija* je 'priznata stručnost i sposobnost kojom tko raspolaže', a riječi *kompeticija* 'natjecanje, nadmetanje; suparništvo'. Stoga je pogrešno pisati da tko „...uspjeh koalicijskih partnera ne shvaća kao *kompetenciju* unutar liste, nego kao sinergiju“, a pravilno je upotrijebiti riječ *kompeticija* ili još bolje hrvatske riječi *nadmetanje* ili *suparništvo*: „...uspjeh koalicijskih partnera ne shvaća kao *nadmetanje/suparništvo/kompeticiju* unutar liste, nego kao sinergiju“.

Nije sporno da je pri stilizaciji novinskih naslova dopušteno više slobode nego što je u drugim funkcionalnim stilovima slučaj, ali pritom je svakako nužno izbjegavati značenjske pogreške poput navedenih jer one ne svjedoče o erudiciji i poznavanju bogatstva izražajnih mogućnosti hrvatskoga jezika, nego, upravo suprotno, svjedoče o autorovu neznanju ili neobaviještenosti.